

Županijsko natjecanje iz povijesti

18. ožujka 2024.

treći (III.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	71
--	----

Upute natjecateljima koji ispit rješavaju na stolu

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita trebaš pazljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pazljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom tintom ili kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim, a ne tiskanim slovima. Odgovori moraju biti pravopisno i gramatički točni. Korištenje kraticama nije dopušteno i bodovat će se s 0 bodova. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrilo MZO u školskoj godini 2023./2024.
9. **Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Županijskoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na županijskome natjecanju:

1. _____ (predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____ (član Županijskoga povjerenstva)
3. _____ (član Županijskoga povjerenstva)

1. U potpunosti točan kronološki niz kojim ćeš odrediti tijek promjena u razvoju svjetskoga gospodarstva. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- a) industrijska proizvodnja
- b) istraživačke ekspedicije
- c) izgradnja željeznice
- d) urbanizacija

	1
--	---

2. Poveži događanje s odgovarajućim uzrokom tako da upišeš jedno odgovarajuće slovo na praznu crtu ispred navoda.

	3
--	---

_____Srpanjska revolucija
_____ustanak dekabrista
_____ustanak Heterije

- a) nezadovoljstvo položajem Bugarske u Osmanskome Carstvu
- b) nezadovoljstvo statusom Grčke pod osmanskom vlašću
- c) nezadovoljstvo apsolutističkom vladavinom Napoleona III.
- d) nezadovoljstvo apsolutizmom i izostankom društvenih promjena u Rusiji
- e) nezadovoljstvo pokušajem uvođenja apsolutizma za Karla X.
- f) nezadovoljstvo ukidanjem samouprave u Poljskoj

3. Pročitaj priloženi ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanje. Dvije su tvrdnje točne.

Trebao bih živjeti u Manchesteru, no osim po zapovjedi, zašto bi se netko odlučio popeti na dimnjak? Postoje službe kojih se ne može dragovoljno osloboditi, a život na dimnjaku je upravo jedna od njih. Manchester je dimnjak svijeta. Bogate varalice, siromašna rulja, pijani odrpanci i prostitutke čine njegov moral. Čađa prekrivena kišom njegov je izgled. Kakvo mjesto?! Vrata pakla zaista postoje.

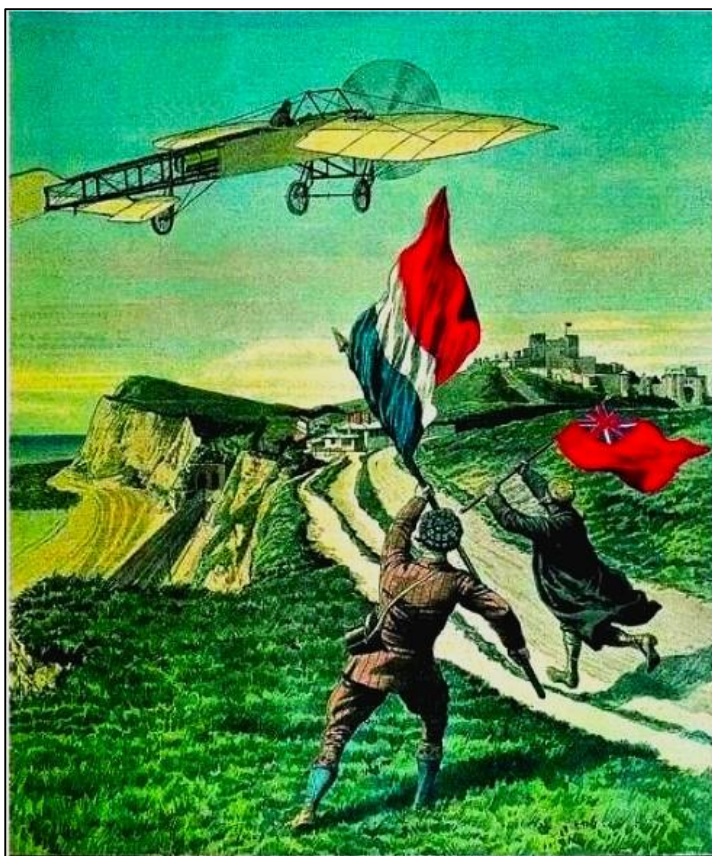
Koje se tvrdnje odnose na priloženi ulomak iz povijesnoga izvora?

	2
--	---

- a) Izvor svjedoči o posljedicama industrijske revolucije.
- b) Izvor svjedoči o sporij industrijalizaciji gradskih sredina.

- c) Izvor svjedoči o društvenim problemima koji se javljaju kao posljedica ubrzane industrijalizacije.
- d) Izvor nekritički opisuje Manchester 19. stoljeća.
- e) Izvor *dimnjak* spominje u kontekstu uspjeha pojedinca.

4. Pozorno prouči priloženi slikovni izvor i odgovori na pitanja.

4.1. Koji se tehnološki izum slavi na prikazanome povijesnom izvoru?

	1
--	---

4.2. U čast kojega je povijesnog događaja nastao izvor?

	1
--	---

4.3. Navedi tri argumenta s izvora kojima ćeš potkrijepiti prethodni odgovor.

	3
--	---

5. Pozorno prouči priloženi povijesni izvor i odgovori na pitanja.

5.1. Kako se naziva tehnološko dostignuće prikazano na fotografiji?

	1
--	---

5.2. Navedi imena dviju osoba zaslužnih za razvoj prikazanoga tehnološkoga izuma.

	2
--	---

5.3. Navedi jednu posljedicu korištenja tim tehnološkim izumom.

	1
--	---

6. Zaokruži dvije točne tvrdnje koje se odnose na gospodarstvo britanskoga kolonijalnoga carstva u drugoj polovici 19. te na početku 20. stoljeća.

- a) Britanska je eksploatacija prirodnih sirovina najveća u Siriji i Libiji.
- b) Nadzor nad Ciprom i Egiptom omogućilo je Britancima brži put do njihove krunske kolonije.
- c) Opijumski je rat rezultat trgovačkoga monopola koji je Velika Britanija imala u Indiji.
- d) Ustanak sepoja rezultat je britanske netolerancije prema lokalnim običajima i vjeri te gospodarske eksploatacije.

	2
--	---

e) Velika Britanija bila je druga vodeća pomorska sila ovog vremena.

7. Pozorno pročitaj ulomke iz povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

I.

...tipičan seljak bio je kmet koji je velik dio tjedna provodio na prisilnom radu na gospodarevoj zemlji ili izvršavajući druge obaveze prema gospodaru. Njegova nesloboda mogla je biti toliko da se jedva razlikovao od roba, kao u Rusiji i onim dijelovima Poljske gdje je seljak mogao biti prodan odvojeno od zemlje (...) u Poljskoj imali su posjede veličine pola Irske (...) Iako su posjedi često bili zapušteni, primitivno obrađeni i neefikasni...

II.

Ono što rekoh nije jedini razlog koji nužno stvara lupeže. Postoji još jedan veći koji, po mom mišljenju, važi posebno za vašu zemlju.

-Koji je to?-upita kardinal.

- Vaše ovce, odgovorih ja. One , koje su toliko blage i koje toliko malo jedu, sad su, kako čujem, počele da bivaju toliko proždrljive i divlje da proždiru ljude, ogoljuju njive, pustoše kuće i naselja. Zaista u svim krajevima naše kraljevine, gdje se dobiva tanja pa stroga i skuplja vuna, vlastela i plemići, čak i pojedini svećenici, sveti ljudi, ne zadovoljavaju se više onim godišnjim prihodima i proizvodima koji su njihovi preci imali običaj da pobiru sa svojih baština. I nije im dosta što, živeći u neradu i raskoši, ne doprinose nikakvu korist društvu, već mu još i štetu nanose, jer ne dopuštaju da se obrađuje nijedan komad zemlje, sve ograđuju za pašnjake, obaraju kuće, ruše sela ostavljajući čitavu jedino crkvu, pa i nju samo zbog toga da bi poslužila za tor za ovce.

7.1. Koju razliku između dominantnih vrsta poljoprivredne proizvodnje uočavaš uspoređujući prvi i drugi ulomak iz povijesnoga izvora?

	2
--	---

7.2. Kako su prikazani događaji iz drugoga ulomka izvora doprinijeli procesu industrijalizacije?

	2
--	---

7.3. Kako se zove proces povećavanja pašnjaka opisan u drugom ulomku povijesnoga izvora?

	1
--	---

8. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

...Usuđujem se u ime naše strane javno izpovediti, da nijedan Ilir o ilirismu političkom ništa neznade... ilirismus je u smislu političkom ništa. (...)

Kroatizam je s druge strane život naš politički. Kroatizam je zaštita, pod kojom mi radimo. U smislu konstitucionalnom svi smo Horvati. To smo od negda bili i to ćemo ostati. Zato velimo: da Bog poživi konstituciju ugarsku i horvatsku, i narodnost našu ilirsku! Nismo li mi svimi našimi čini pokazali, da smo kralju verni? Nismo li uvek govorili i pisali, da su zakoni naš vođa? Nismo li govorili i pisali da smo za konstituciju našu? Nismo li branili municipalnosti naše? Tko može protugovoriti? (...)
Naše prezime je Ilir, a krsna imena su različna: Horvati, Dalmatinci, Slavonci, Crnogorci, Bošnjaci, Srblji itd. Kakono god je kroatizam naš politički život, tako je u literarnom smislu kroatizam ništa, ne može drugo nego ništa biti. (...) Pustimo kroatizam za politiku, a ostanimo u literaturi kod ilirisma...

8.1. Što autor izvora vidi kao temeljnu razliku između kroatizma i ilirizma?

	2
--	---

8.2. Objasni kakav je autorov stav prema zajednici s Ugarskom.

	1
--	---

8.3. Kako se naziva razdoblje hrvatske povijesti u kojemu nastaje priloženi ulomak povijesnoga izvora?

	1
--	---

9. Pozorno pogledaj slikovni izvor iz 1904. i odgovori na pitanja.

9.1. Koje su promjene nastale kao posljedica prikazanoga događaja? Zaokruži slovo ispred jednoga točnog odgovora.

	1
--	---

- a) ubrzan gospodarski razvoj
- b) stvaranje novih kolonija
- c) slabljenje američke gospodarske moći
- d) zaštita prirodnog bogatstva prikazanoga prostora

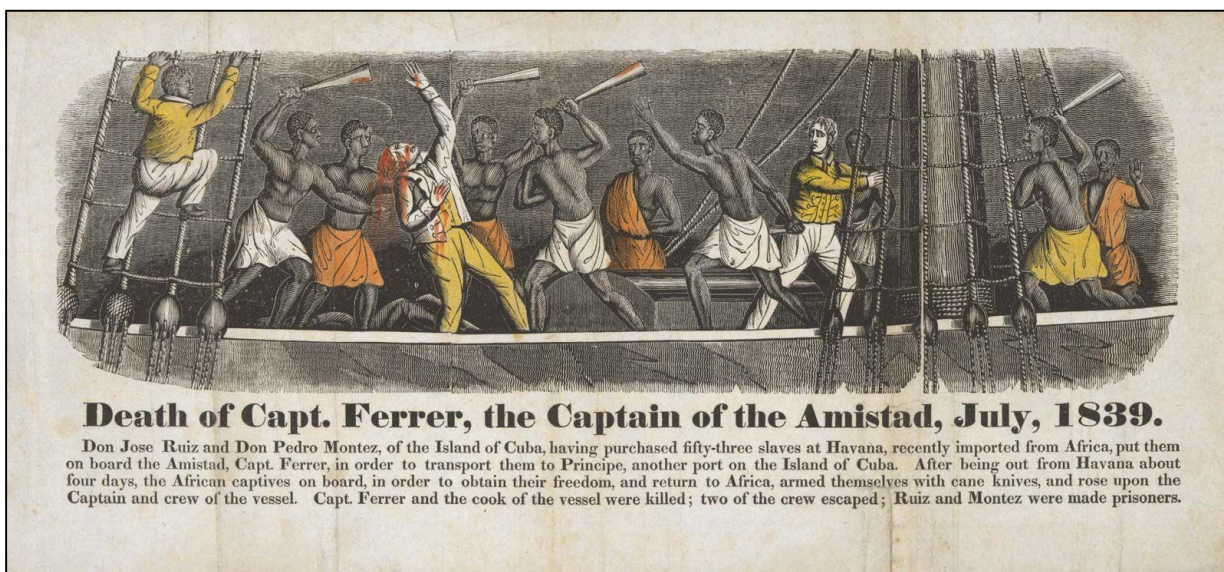
9.2. Koja je država najgore prošla tijekom prikazanoga događaja? Navedi argument sa slikovnoga izvora koji to dokazuje.

	2
--	---

9.3. Iz čije je perspektive prikazana karikatura?

	1
--	---

10. Pozorno prouči prikazani slikovni izvor i odgovori na pitanja.

10.1. Koji događaj prikazuje priloženi slikovni izvor?

1

10.2. Kakav je stav Ujedinjenoga Kraljevstva prema trgovini robovima u trenutku kada je nastao prikazani povijesni izvor?

1

10.3. Iz čije je perspektive prikazan navedeni događaj? Na temelju čega to zaključuješ?

2

11. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

§. 1. Kraljevina (...) sjedinjena je s Erdeljem i kraljevine Dalmacija, Hrvatska i Slavonija sačinjavaju jednu te istu državnu zajednicu tako naspram ostalim pod vladom Nj. Veličanstva stojećim zemljama, kao što i napram inim državama.

§. 19. Ako bi se zemljišni obseg kraljevinah Hrvatske i Slavonije faktičnim pridruženjem Dalmacije, ili sjedinjenjem uprave Vojne krajine povećao: dohodci teritorija s kraljevinami Hrvatskom i Slavonijom sjedinjenoga imat će se također po ključu ustanovljenom §. 16. i 17. podjeljivati među troškove nutarnje uprave kraljevinah ovih i troškove zajedničkih poslova.

11.1. Kako se zove dokument čiji su ulomci navedeni?

	1
--	---

11.2. Kako se naziva kraljevina koja se spominje na početku izvora?

	1
--	---

11.3. Koja je razlika u statusu Dalmacije u prvome odnosno devetnaestom članku?

	2
--	---

12. Koja se tvrdnja odnosi na priloženi slikovni izvor? Zaokruži jedan točan odgovor.

	1
--	---

- a) Fotografija se odnosi na događaje iz Američko-španjolskoga rata.
- b) Fotografija je primjer korištenja novih medija u svrhu propagande.
- c) Fotografija se odnosi na događaje iz Francusko-pruskoga rata.
- d) Fotografija je primjer prve fotomontaže u povijesti.

13. Pozorno prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

13.1. Imenuj osobu prikazanu na magarcu.

	1
--	---

13.2. Iz čije je perspektive prikazana karikatura?

	1
--	---

13.3. Navedi argument s izvora kojim ćeš potkrijepiti prethodni odgovor.

	1
--	---

14. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Prednost novog društva bio je sistem javnog svjetovnog školstva koji bio mogao osloboditi od zabrana što ih je nametnuo stari poredak. (...) uvidjeli su potrebu za svjetovnim školama na nekim područjima. Osnovali su tehničke akademije da obučavaju službenike, upravljače, inženjere, liječnike i slično. Ali su nedostajali studenti koji su poznavali osnove matematike, prirodnih znanosti i stranih jezika. Mektebi, koji su bili osnova snage uleme i koji su podučavali tradicionalne podanike o tradicionalnom načinu života, nastavili su monopolizirati osnovno školstvo za muslimane. Rješenje je bilo osnovati svjetovni sustav osnovnih škola (...) ali se to mora učiniti oprezno da bi se izbjegao otvoreni sukob s ulemom.

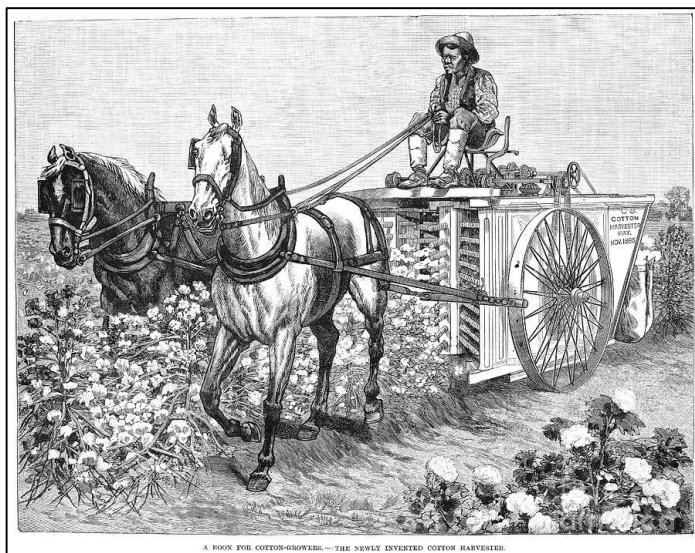
14.1. Kako se naziva država na koju se odnosi priloženi povijesni izvor?

	1
--	---

14.2. Kako se naziva razdoblje povijesti koje karakterizira provedba promjena koje se opisuju u izvoru?

	1
--	---

15. Pozorno prouči prikazane fotografije te odgovori na pitanja.

15.1. Objasni što sadržajno povezuje prikazane slikovne izvore.

	1
--	---

15.2. Objasni o kojim gospodarskim promjenama svjedoče prikazani izvori.

	2
--	---

16. Pozorno pročitaj ulomke povijesnih izvora iz dalmatinskih novina i odgovori na pitanje.

- I. *Zdravo kralju! Nasljedniče Držislava Silnoga, Krešimira Velikoga, Zvonimira Blagoga, koji danas stupaš u ovu kolijevku hrvatstva, zdravo!*
Kralju, Evo tebi na poklon srдца i desnice naše; a ti nam, ne krati pravice i zemlju otaca naših (...) daj nam jezik, da s jezikom naša misao se učini (...) ponovljenom srećom ove kolijevke, tvoje svedjer vjerne Hrvatske. Zdravo hrvatski kralju, Frane Josipe I. I dobrim nam došao!
- II. *Sve to znaju Dalmatinci i zato ne žele čuti o pripojenju i bilo bi dobro da ta priča već jednom završi. Mi za razliku od Hrvata smatramo da će Uzvišeni Car na svom putu (...) vidjeti želju Dalmacije da želi ostati samo u zajedništvu s Austrijom, te da ne provodi hrvatske želje o stvaranju novih, utopijskih država.*

Koja je od navedenih tvrdnji točna? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

	1
--	---

- a) Prvi izvor pisan je iz perspektive pristaša kralja, a drugi izvor iz perspektive kraljevih protivnika.
b) Prvi izvor zagovara centralističku monarhiju, a drugi trijalističko uređenje.
c) Prvi izvor svjedoči o potrebi za promjenama u Dalmaciji, drugi se protivi promjenama.
d) Prvi izvor predstavlja stajališta pristaša Narodne stranke, a drugi stajališta Stranke prava.

17. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora iz 1843. i odgovori na postavljena pitanja.

(...) zato sam ja samo toga mnijenja, da bi slavni stališi i redovi nato već jedankrat misliti počeli, kako da svoj jezik tuđemu pretpostave, i njega u javni život uvedu, i zato se u molbi za podignutje katedralah narodnog jezika ta klausula prida, da mi te katedre zato molimo, budući da mislimo s vremenom svoj jezik po primjeru drugih europejskih narodah, u javni život i u poslove uvesti i mrtvog živim zamieniti; jer ako mi nato nikada nećemo ni pomisliti, ostat ćemo kao i do sada, ne narod nego sjena od naroda, a u Europi među narodi, koji se svi živimi jezici služe, kao zapušteni mali otok na moru, i umriet ćemo prije ili poslie s mrtvim jezikom i mi...

17.1. Koja su dva zahtjeva navedena u ulomku povijesnoga izvora?

	2
--	---

17.2. Što označava izraz *mrtvi jezik*?

	1
--	---

17.3. Što označava izraz *stališi i redovi* iz ulomka povijesnoga izvora?

	1
--	---

18. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i zaokruži tri točne tvrdnje.

Iz ovog poznavanja proističe čerta i temelj srpske politike, da se ona ne ograničava na sadašnje njene granice, no da teži sebi priljubiti sve narode srpske koji je okružuju. (...) Tursko carstvo mora se raspadati, i to raspadanje može se na samo dva načina dogoditi. (...) Rusija i Austrija na tome rade svakojako, da preduprede i prepreče da se na mesto turskog drugo hristijansko carstvo izrodi (...). Austrija dakle mora pod svim opstojateljstvima biti neprestano neprijatelj srpske države; sporazumjenije dakle i sloga sa Austrijom jeste za Srbiju politička nemogućnost; jer bi ona sama sebi uže na vrat bacila.

	3
--	---

- a) Izvor svjedoči o velikosrpskim vanjskopolitičkim planovima.
- b) Izvor svjedoči o politici očuvanja *Bolesnika s Bospora* koju su provodile velike sile.
- c) Izvor svjedoči o tome da pojedine države poštuju nacionalna prava drugih naroda.
- d) Izvor se odnosi na razdoblje Krimskoga rata.
- e) Izvor je pisan iz perspektive austrijske politike.
- f) Izvor govori o tijeku srpskih ustanaka protiv Osmanlija.
- g) Izvor svjedoči o tome da se planovi širenja Srbije i Austrije odnose na isti prostor.

19. Prouči prikazanu tablicu i odgovori na pitanje.

Godina	Broj proizvedenih bala pamuka u SAD-u
1790.	4000
1850.	2000000
1860.	3800000

	1
--	---

Što nije utjecalo na promjene prikazane u tablici u navedenom razdoblju?

- a) jeftina radna snaga
- b) razvoj trgovačke flote
- c) primjena Whitneyjeva stroja
- d) izgradnja transkontinentalne željeznice

20. Pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Nema sentimentalnih savezništava u kojima je svijest da smo učinili dobro djelo jedina nagrada za našu žrtvu (...) Jedina zdrava osnova za politiku velike sile (...) jest egoizam, a ne romanticizam (...) Zahvalnost i povjerenje neće prevesti nikoga na terenu na našu stranu; samo će strah to učiniti ako se njime koristimo oprezno i vješto (...) Neće govori i rezolucije odlučivati o velikim pitanjima naše epohe, nego krv i željezo.

20.1. Kako se zove osoba koja je ovo izjavila?

	1
--	---

20.2. Koju je dužnost obnašao u vrijeme nastanka priložene izjave?

	1
--	---

21. Što se od navedenoga **ne** odnosi na Listopadsku diplomu?

	1
--	---

- a) Rezultat je promjena zbog neuspjeha na vojnome planu.
- b) Vladar zabranjuje sazivanje nacionalnih predstavničkih tijela.
- c) Diploma donosi promjene u smjeru federalizacije države.
- d) Diploma donosi popuštanje centralizma.

22. Koji od navedenih izumitelja **nije** doprinio razvoju prikazanog proizvoda?

- a) Gottlieb Daimler
- b) Tomas Alva Edison
- c) Henry Ford
- d) David Schwartz

	1
--	---

23. Pozorno prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanja.

23.1. Kako se naziva sukob u kojem je Francuskoj oduzet prostor označen brojem 1?

	1
--	---

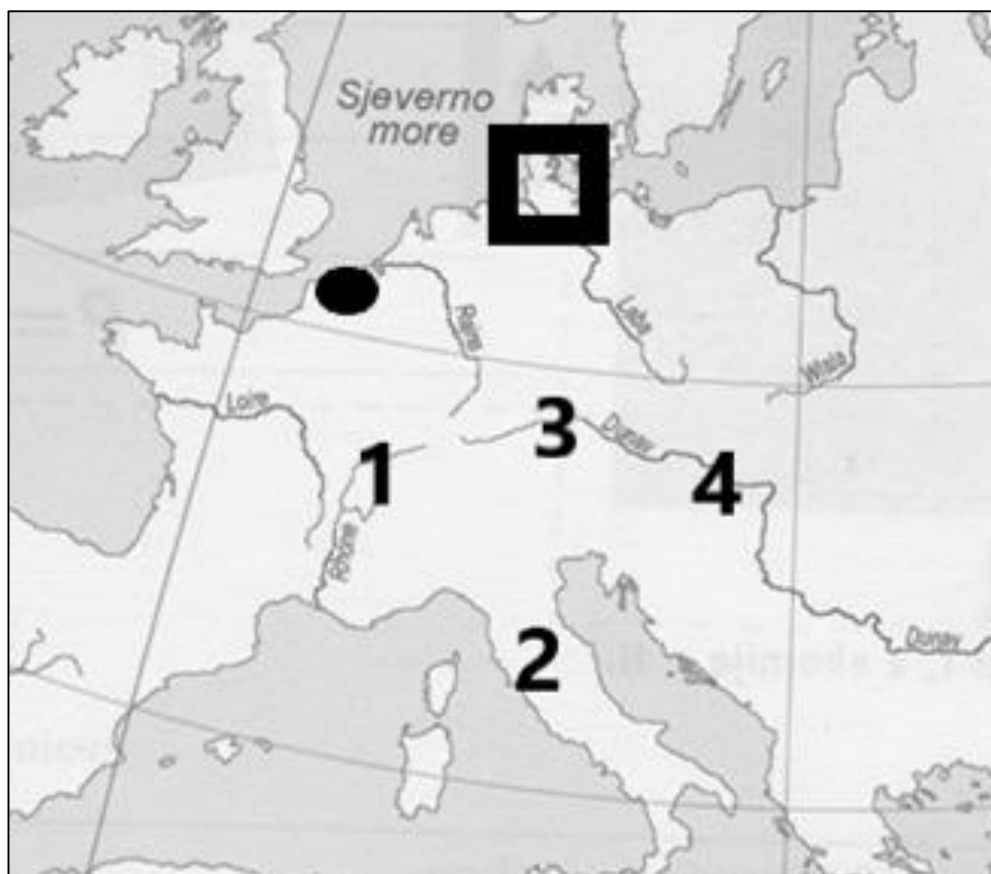
23.2. Gdje je potpisan mir kojim je Kraljevina Italija pripojila prostor zaokružen na karti?

	1
--	---

23.3. Tko je predvodio revolucionare koji su 1860. preuzeli nadzor nad prostorom označenim kvadratom?

	1
--	---

24. Pozorno prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanja.

24.1. Koje se godine prostor označen zadebljanom točkom proglasio neovisnom državom?

	1
--	---

24.2. Navedi tri država koje su uključene u rat oko prostora koji je označen kvadratom na karti 60-ih godina 19. stoljeća?

	3
--	---

24.3. Kojim je brojem označen prostor Cisaljtanije nakon dualističke podjele Habsburške Monarhije?

	1
--	---

25. Pozorno prouči kartu i odgovori na pitanja.

25.1. Kako se zove osoba koja je predvodila pohod koji je na karti naznačen iscrtkanom linijom? — — — ➔

	1
--	---

25.2. Koji je prostor Hrvatskoj pripojen na početku toga pohoda?

	1
--	---

25.3. Kako se naziva država čijom je intervencijom završen sukob o kojemu svjedoči karta?

	1
--	---